

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Motus Irascibilis. Ex Georgij Nazianzeni aduersus Iulianum Orat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

MOTVS IRASCIBILIS.

Gregorius Nazianz aduersus Iulianum Orat. III.

Εχθίστατε, & ἀσεβέστατε, & ἀπαμειβυτάτα-
 τε τὰ μεγάλα, σὺ κατὰ τοσούτους κλήρες, καὶ
 ἑοικυμένης καρποφορίας, & ἑ πάντα δια-
 λαβόσης τὰ τέρατα, διὰ τὴν εὐτελείαν τοῦ λόγου,
 & τὴν μαρτίαν, ὡς ἀνὰ αὐτοὶ φαίητε, τὸ κηρύγματος,
 ὁ ἁγίος οἰκήσας, καὶ δαίμονας ἐπαυε, καὶ χρό-
 νον ὑπερκόνησε, τὸ αὐτὸ παλαιόν τε ὄμει συγ-
 χάνου, & νέου, (ὡς ὑμεῖς τῶν πᾶσι τερατίου-
 δεῖ,) τὸ ἅτις δλίγοις, τὸ ἦ τις πολλοῖς, & τὸ
 μὴ τῆ σκιαγραφίᾳ, τὸ ἦ τῆ τελειώσει τὸ μυστήριον
 χαριστὶς ἰδοῖς ταμειουθέντων, σὺ κατὰ τὴν μεγά-
 λην τὴν Χριστὸ κληρονομίαν, ὁ πᾶσι, & πᾶσι, & πᾶσι
 δὲ, μεγάλης, & οὐ παλαιότητος, εὐδὴ ἀνὰ πᾶσι ἢ
 σὺ μανῶσι ληνες, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι ἀεὶ βαδισμένης
 τε & ἀρθηθῆμένης; (πιστεύω γὰρ ταῖς περιρήσε-
 σι, & τοῖς ὀρωμένοις,) ἦν ὁ θεὸς ἐποίησε, & ὡς ἀν-
 δρωπῶν ἐκληρονόμησε, ἦν νόμος ἐτύπωσε, καὶ
 χάρις ἐπλήρωσε, καὶ Χριστὸς οἰκετήσας. ἦ μὴ
 προσήται σωτέπης, & ἀποστολοὶ σιμώδησαν,
 & ἐπαγγελιστὴν κατηρίσαντο; κατὰ τὴν Χριστὸ δου-
 σίας, τοῖς εἰς μιάσασιν, σὺ κατὰ τὸ τὸ κόσμον
 κρηθραῖον ἀμαρτίας, τοῖς εἰς ἀμαρτίας; σὺ πᾶσι
 λημον κατὰ τὴν εἰρήνης; σὺ χεῖρα κατὰ τὸ ὑπὲρ τοῦ
 ἡλωθείας τὴν & διὰ σέ; σὺ κατὰ τὴν ὁλῆς τὴν σὴν
 γῆσιν; κατὰ τὸ σαυρὸν Ἰσραὴλ; κατὰ τὸ δα-
 νάτῃ κατὰ τὸν ἄλλοισιν, κατὰ τὴν ἀναστασίαν ἐπ' ἀνά-
 στασι; κατὰ τὸν μάρτυρας, ὁ δὲ μάρτυρας; κατὰ
 Ἡρώδην διώκην, & κατὰ Ἰβδαν παροδότης
 (πᾶν ὅσον ὁκτὶ ἀγγλὴν τὴν μὴ ἀνοίαν ἐδεδίξας
 ὡς περ ἐκείνη;) & Χριστοκτόνον κατὰ Πιλάτον,
 & κατὰ Ἰβδαίους μισοθεῖ; ὁκτὶ ἡδέδης τὰ ὑπὲρ
 Χριστὸ σφάγια; οὐδὲ ἐφοβήθη τοὺς μεγάλους ἀγα-
 νιστάς, τὸν Ἰωάννην ἐκείνην, τὸν Πέτρον, τὸν Παῦλον,
 τὸν Ἰάκωβον, Στέφανον, τὸν Ανδρέαν, τὸν Θεόκλητον,
 τοὺς ἐπὶ ἐκείνοις τῆ, & πρὸ ἐκείνων, τὸν ἀλλοθείας
 παροκινώμενους; οἱ παρὶ καὶ σέ, καὶ τὸν Ἰησοῦ,
 καὶ τὸν Ἰωάννην προθύμῃ ἀνηγαγίσατο, & πα-

Homo stultissime, & impijssime, & in mag-
 nis rebus imperitissime, tunc aduersus tan-
 tam sortem, ac per totum orbem fusam obla-
 tionem, quæ per sermonis uilitatem, prædica-
 tionisque, ut ipsi fortasse dixeritis, stultitiam,
 omnes terræ fines complexa est, quæ sapientes
 uicit, & demones oppressit, & tempus supera-
 uit, eadem uetus simul & noua, (ut vos Deorum
 quendam portentose confingitis,) illa paucis,
 hæc promiscua multitudini; illa adumbratio-
 ne, hæc perfectione mysterij ad sua tempora
 reseruati? Tunc quis autem, & quantus? & un-
 de profectus? Aduersus magnam Christi hære-
 ditatem, magnam, inquam, illam, nec etiam si
 quidam maiori quam tu, furore atque insaniam
 præcipites feraatur, finem habituram, uerum
 longius progressuram, altiusque assurrecturam:
 (mihî enim & Prophetarum oracula, & ea quæ
 cernimus, fidem faciunt; quam, ut Deus, crea-
 uit; & ut homo, hæreditate consecutus est: quæ
 lex adumbrauit, & gratia expleuit: quam Pro-
 phetæ coagmentarunt, & Apostoli, quasi uin-
 culis constrinxerunt, & Euangelistæ numeris
 omnibus absoluerunt? Tunc aduersus Christi
 sacrificiû, cum tuis piaculis: tunc aduersus eum
 cruorem, quo mundus purgatus est, cum tuis
 cruoribus? tunc bellum aduersus pacem? tunc
 manum aduersus eam, quæ & pro te, & propter
 te, clauis transfixa est: tunc aduersus fel gustum
 tuum: aduersus crucem trophæum: aduersus
 mortem oppressionem: aduersus resurrectio-
 nem, infurrectionem, & rebellionem: aduersus
 martyrem, ne martyres quidem: post Herodem
 persecutor, & post Iudam proditor, (nisi quod
 non laqueo, ut ille, penitentis animi signifi-
 cationem dedisti;) post Pilatum, Christicida; post
 Iudæos, Dei hostis: non uictimas pro Christo
 cæsus ueritus es? nec magnos pugiles extimui-
 sti, Ioannem illum, Petrum, Paulum, Iacobum,
 Stephanum, Lucam, Andream, Theclam, eos,
 qui & post illos, & ante illos, pro ueritate peri-
 culis se obiecerunt: qui cum igni & ferro, &
 bellis & tyrannis, & præsentibus malis & de-
 nunciatis, alacri animo, uelut in alienis corpo-
 ribus, imò quasi corporum expertes, dimicauerunt?

Ecc 3 sur:

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

εἴ τι κακοῖς καὶ ἀπειλομένοις, ὡς περὶ τὸ ἄλλο-
 ζῆσις σώμασιν ἢ ἀσώματοι; τὴν δὲ ἐτικὴν: ἵνα
 μὴ παρὰ τὸ μὴ μετὰ χεῖρ ἵματι τὴν εὐσθένειαν
 ὡς αἰ μεγάλαι λέμια, ἢ τῶν ἀνηγούρων, πρὸ ὧν δαι-
 μοτες ἐλάμνονται, καὶ νόθι θεραπέυονται ὡς αἰ
 ἐπιφάνεια, καὶ ὡς αἰ περὶ ῥήθεις, ὡς καὶ τὰ σώ-
 μαλα μόνον ἴσα δύνανται ταῖς ἀγίαις ψυχαῖς, ἢ
 ἐπαφύμωμα, ἢ ἐμώμωμα. ὡς καὶ ῥαίτες αἵμα-
 τὸ μόνον, καὶ μικρὰ σύμβολα πᾶσι, ἵνα δὲ ῥα-
 σιταῖς σώμασι.

curne pietatem, vel verbo tenus proderant.
 Quibus præclari honores & festa confite-
 rentur: a quibus demones propelluntur, & mor-
 bi curantur: quorum apparitiones & prædi-
 ctiones; quorum vel sola corpora idem pos-
 sunt quod animæ sanctæ, siue tangantur, siue
 honorentur; quorum vel sola sanguinis gut-
 ta, atque suppliciorum signa idem possunt
 quod corpora. [Hæc etiam truciâ habet ali-
 quid festivitatis admixtum.

ΟΥ, φασιν οἱ τὰ ἐκείνη σθένεις, καὶ τὸ νέου
 ἡμῶν θεῶν ἀναπλάσθεις, τὸ ἰδὲν, καὶ φιλιάν-
 δραστον. ἀλλ' ὅτε οὐ δημοσία, διωκόμενα χρι-
 στιανοί, περιέθηκε, καὶ πάντα πασχεύωσαν, ὅσα
 δοκεῖ τοῖς διώκουσιν, ἀφιέντες αὐτὸν τὸ διώκειν
 αὐτίκας. τὴν δὲ ῥαίαν, οὐδέ τις πάποισ ἐπέων ἡμερῶν,
 ἐλκόντα κεφαλὰς ἀντὶ μιᾶς περιβάλλετο. εἰς
 τῶ μύθῳ περὶ τὸν οὐτὴ τὴν Παταρικὴν χίμαιραν,
 ὅτι ζῆσι, καὶ ἀνομοίως, ὡς ἵνα φοβερωτέρη. ἢ
 τὸ εἶδος κέρβερον, ὅτε τοσαύτας τέλει ὁμοίας, ἢ
 τὸ θαλάττιον χακὸν τὴν Σκύλλαν, ὅτι εἰς κύ-
 κλω, καὶ φευκτολάτας: καὶ τοῖς τὰ ἀνω φασίμ
 αὐτῆς χρῆσά καὶ φιλιάνθρωπα, καὶ εἰς δὲ φιν ὀδύ-
 ἀηθῶ. (κόρη γὰρ ἦν, πρὸς ἡμᾶς τὴ συγγενὲς ἐ-
 χύσασα.) αἰ δὲ ἀπὸ τοῦ αἰωμῶδεις κεφαλαί, καὶ
 δηριώδεις, οὐδένος ἦσαν ἀγαθῶ, σὺν ὅσας ἀρ-
 πάζεσθαι, καὶ μὴν εἰς κίνδυνον διαφέρεισθαι, τοῖς
 ἀνέθετε χαρμῶδεις. ἢ καὶ τὸ τοσοῦτ' οὐ, καὶ τὴν
 σφινδονίτ' τὰ βέλη, καὶ τοὺς λίθοις χεῖλαι πᾶσι,
 ἀλλ' οὐ τοὺς σφενδονῶντας, καὶ τοὺς τοῖς εὐνοῦτας: ἐλ-
 ζῆτ' κνηγέτ' ἰδὲν κύκας, καὶ τὸ φαρμακίων τὰ δη-
 λήρια, καὶ τὸ κερατύνων βοῶν, καὶ σπαρατῶντων
 δηριῶν τὰ κέρατα, καὶ τοὺς διουχασοῖς χεῖρωμοι
 πούτοις, ἐκτὸς σῆθ. λα, καὶ οὐ μετέπειτα τῆς ὡμ
 πολμῶπμ, κίττας, πομπῆς ταῦτα τῆς ἀλογίας,
 καὶ ὄντως σφιστοῦ, δέμωμα, τοῖς ταῦτ' σιμυγο-
 ροῦντ' ἡχοῖς καὶ τῆ τῆ λόγι διωάμει τὸ ἀ-
 λήτες σου χεῖλωπῶντ' ἀλλ' ὅτι ἐπὶ ὄπας ἐαυ-
 τοῖ ἀποκρύφει, οὐδ' ἂν πολλὰ γραφῆ, καὶ παι-
 τοῖ γένηται τοῖς ἀπινούαις, οὐδ' εἰ τὴν Αἰδῶς

ΝON ita est, inquit, qui res illius ve-
 nerantur, novumque Deum illum nobis
 effingit, suavem, inquam, illum, & benignum;
 verum quia nequaquam aperte promulgavit,
 ut Christiani vexarentur, atque ea omnia
 paterentur, quæ persecutoribus collibitum
 esset, idcirco eum à persecutionis crimine
 vindicant. Atqui Hydram nemo unquam
 lenem, & mansuetam dixit, quod novem ca-
 pita pro vno proferret, si quid fidei poetis ha-
 bendum est: nec Patricam Chimæram, quod
 tria, ac diversa, ut terrorem maiorem afferret:
 aut illum apud inferos Cerberum, quod toti-
 dem, & similia: aut Scyllam, æquoream pe-
 ftem, quod sex in orbem, maximeque horren-
 da, & humanas fuisse narrant, nec aspectu iniu-
 cundas (virgo enim erat, cognationis cuius-
 dam necessitudine nobiscum devincta:) at re-
 liqua capita canina erant, & belluina, atque
 omnino perniciofa, classes totas corripientia,
 nec, quantum ad periculum, ab opposita Cha-
 rtybdi quicquam differentia. An tu etiam sag-
 gittariorum, & funditorum sagittas, ac lapi-
 des, non autem funditores ipsos, & sagittarios
 accusabis? an venatorum canes, veneficorum
 toxica, & cornupetarum bouum, & dilanian-
 tium ferarum cornua, & vngues: qui autem
 his utuntur, extra culpam ponantur, nec crimi-
 nis eorum rerum quas perpetrarint, participes e-
 runt? Magnæ profecto hæc stulticia fuerint,
 ac sophista proculdubio opus habuerint, qui
 vitiorum suorum patrociniū suscipiat, viri-
 busque eloquentiæ veritatem obregat. Sed
 nulla unquam ratione seipsum occultabit, ne
 sua omnem quidem partem se verget, ac per-
 vasti-

Hydra.
 Chimæra.
 Cerberus.
 Scylla.
 Chartybis.

καὶ ἐπεὶ δὲ λέγει, καὶ ἐπὶ τῷ δακτυλίῳ ὄγυς, καὶ τῆς σφοδρῆς σφενδόνης χρυσάδιος, ἐκ τῶν ἀπολλέων τῶν ἀντιπῶν αὐτοῦ, ὅσα φέρειν ἐπινοεῖ, καὶ διὰ τὴν ἰσχυρίαν, τοσούτω πλεονάζει, ἐπὶ τὰ ἀπὸ τῆς διχαζέουσης, καὶ τοῖς συντάξις τῶν κριτῶν, ὡς ταῦτα πράξων τὸ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ οὐδὲ ἀναίτητος ὡς δικαίως παρατιμῶν ἐσέχθησαν, ὡς τὰς ἐπινοήτων ὅσων ἢ ποικιλία, καὶ πάλαι ἔχον ἐπινοήσασα.

varietatem suam in omnes formas immutat, atque Orci galeam, ut dici solet, induat, aut Gygis annulo, & palæ conuersione sese suffulget. Imò contrà, quò magis elabi, atque effugere tentat, hoc magis comprehenditur, & conuincitur apud veritatis tribunal, ac prudentissimos quosque earum rerum iudices, utpote hæc faciens, atque committens, quæ ne ipse quidem, ut iusta defendere queat. Addeò expugnata facilis res est improbitas, atque vnde cunq; secum ipsa pugnat.

Quantam ad odium commune excitent, & pudorem afferant non mediocrem, qualia sunt, quæ in nobilitate Philippica, Antonio de vomitu, & amoribus: Æschini in oratione pro corona, de comica opera, de obscuritate familiae, & vilissimis ministris in sacris Cereris obijciuntur.

Nunc singula expendamus. Vnde tantus, & tam grauis confurgit motus, paucis ad imitationem notandum est.

Prima emissio fit per amarulentam exclamationem; homo stultissime, & impissime. Subijcit vltimo loco, quod grauius ambitiosum Iuliani pungebat ingenium: in magnis rebus imperitissime. Mox, qua maiestate orationis, Ecclesiæ pingit maiestatem? Aduersus tantam sortem, qua sapientes viciis, Dæmones oppressis, tempus superauit. Hæc & cætera magnifica. Iam ex aduerso personam Iuliani, quò carbone delineat: Tunc? quæ autem, & quantum? unde profectus?

Hæc ad contemptum grauiora sunt, quam si longum verborum circuitum texeret: nam & innatam animi generositatem indicant, quæ ne dignetur quidem omnes minutias excutere, ut genus, ut educationem, & pueritiam, unde profectus? Suspicionem tamen animis auditorum relinquit, verbis ipsi longè grauiorem.

Tertiò, ex antithesi, & oppositione contrariorum, pugnam Christi, & Iuliani subiiciens oculis, ingentem motum excitat. Tunc tantum aduersus eum, & quæ, & pro eo, &

propter te clauis transfixa est. Quæ omnia vim habent maximam, & altissimam eloquentiam.

Tandem ista, verbane videntur, an potius fulmina, quæ epiphonematis vice subijciuntur. Post Herodem persecutor, post Iudam proditor: & quod amarulentam habet ironiam, nisi quod non laqueo, ut ille, poenitentia animi significationem dedisti: post Pilatum Christicida, post Iudeos Dei hostes.

Postremò, quæ consummata malitiæ est, arguit in Iuliano effrenatam audaciam, omnis timoris, tam diuini, quam humani, expertem, à quò luculentæ plerumque ducuntur amplificationes. Non victimas pro Christo casus veritus es, nec magnos pugiles extimuisisti, Ioannem illum, Petrum, Paulum: quæ magnificè, & pro rei dignitate dicuntur. Addit falsam, & aculeatam ironiam: Hæc non colis, sed contemnis qui Hercules, & Pelopas, & humeros eburneos, & cætera id genus commemorat, quò magis aduersarium irriteret, qui poetices, ac fabularum cognitionem Christianis hominibus absconditam esse cupiebat. Is est igitur Gregorij character in motibus iracundiæ, & ex vngue leonem licet agnoscere.

Demosthenes multum habet calidi, & Demosthenes incensi: atque in his profecti motibus longè nu iracundius, quam in miseracionibus domina dia acris, tur, quanquam non est fusa eius, ut solet, iracundia, sed concisè vibrata locutionibus, fulmini eam quas tela ignea meritò quis possit appellatione colluare. Videretur autem nonnunquam, præ ventanti comhementia oratoris inclusus colluctari spiritus, paratiss.

& non

& non secus, atque halitus in ardenti nube circumrotari, strepere, minari, nondum tamen exillire, ut terror ipse quolibet exitu grauior sit, & formidolosior. Nunquid enim in istis videtur ignes parturire, necdum tamen edere? *ἰσ' οἷς ἀπὸ πύργου*, cum de Aethinis audacia, & facinoribus loquutus, ut plura suis auditoribus cogitanda relinquat, & eorum tantam esse turpitudinem ostendar, ut sine nausea, & animi cruciatu dici non possint.

In his ego, inquit, strangulor. Nondum fulmen cecidit, & eo terribilius est. *Ἐ, ὄν, ὁ ἀν' αἰροῖς*: postquam multa eructavit in aduersarium? Nunquid hic est barbarus? num exorandus? num? Hic intercidit, quasi praeter atrocitate nomen vix inueniens, deinde transiit: Num ipse est, quia quisq; dixit mali? Curtura quidem illud, sed grauis, & generosi stomachi.

Ciceronis
motus in
iracundia.

Quid Cicero *τὴν ἄλλο*, summus in omnibus: huius stricte, & fastidiosa iracundia, ubi modo vult, multum habet: ut, tua coniugis, bonae foeminae, locupletis quidem certe, Bambalio quidam pater, homo nullo numero, nihil illo contemptus, qui propter haesitantiam linguae, stuporemque cordis, cognomen ex contumelia traxerit. At auus huius nobilis, Tuditanus nempe ille, qui cum palla, & cothurnis nummos populo de rostris spargere solebat. Vellem hanc contempcionem pecuniae suis reliquisset, haberetis nobilitatem generis gloriosam. (Grauis dubio procul, & amarulenta oratio, quae plus celat, quam promittit. Nam quo artificio, M. Antonij auariciam perstringit? Vellem hanc contempcionem: Est istud, Quod mihi igitur certamen esset huiusmodi: cum C. Mario scilicet, aut cum aliquo pari, an cum altero barbaro Epicuro, cum altero Catilinae laternario, quos neque hercule ego, neque supercilium tuum, neque collega tui cymbala, ac crotala fugi: & ego istius pecudis, ac putidae carnis, consilio scilicet, aut praesidio niti volebam: ab hoc eiectione cadauere, quidquam mihi opis, aut ornamenti expectabam? [Quae plena sunt acerbi contemptus. Iam ubi habenas laxat iracundiae, quantus, & quam admirabilis est!])

Cicer. in
Pisonem.

O Dij immortales, tunc etiam, atque adeo vos geminae voragine scopuli que Reipublicae, meam fortunam deprimitis, vestram extollitis. [Et] O familiae! [hic tantisper moratur] dein, non dicam Calpurniae, sed Cluentiae: neque huius urbis, sed Placentini municipij: ne-

que patet generis, sed brachatae nationis dedecus.

Et contra Antonium: Tu mentis es compos: tu non constringendus?

Iam ista sunt incensa fulmina.

O audaciam immanem! Tu ingredi illam domum ausus es? tu illud sanctissimum limen intrare? tu illarum aedium Dijs penatibus os imporruntissimum ostendere? quam domum aliquamdiu aspicere poterat, nemo sine lacrymis praeterire, hac te in demo tam diu dicerari non pudet? in qua, quamuis nihil sapias, tamen nihil tibi potest esse iucundum. An tu illa vestibula, rostra, spolia, cum adspexisti, domum tuam te intrare putas? fieri non potest: quamuis enim sine mente, sine sensu sis, ut es; tamen & te, & tua, & tuos nosti. Nec vero te vana, neque vigilantem, neque in somnis, credo mente posse consistere: necesse est, quamuis sis, ut es, violentus, & furens, cum tibi obiecta sit species singularis viri, perterritum de somno excitari, furere etiam saepe vigilantem.

Et pro demo. O Dij immortales. (Vos enim haec audire cupio) P. Clodius vestra sacra curat. [Deinde.] Quid tibi necesse fuit anili superstitione, homo fanaticus? &c.

Tum: Quid homini teretissimo, crudelissimo, fallacissimo, omnium scelerum, libidinumque maculis notatissimo, &c.

Quid de me, quod tulisse te dicis, patricida, fratricida, sororicida, nonne extra ordinem tulisti, &c. [Hoc demum stomachum eructare est.] Et: O canum! o portentum! o scelus! hanc tibi legem Clodius scripsit, spurcioram lingua sua.

Grauis hic stomachus, & quisquam alius: Vbi vero stimulandi sunt ad iracundiam iudices, quis illo potentior?

Si haec non ad ciues Romanos, non ad aliquos amicos nostrae ciuitatis, non ad eos, qui populi Romani nomen audiuerunt: denique, si non ad homines, verum ad bestias, aut etiam, ut longius progrediar, si in aliqua disertissima solitudine, ad iaxa, & scopulos haec conqueri, & deplorare vellem: tamen omnia muta, atque inanima, tanta, & tam indigna resum atrocitate commouerentur. Nunc vero, cum loquar apud Senatores P. R. legum, iudiciorumque, & iuris authores, timere non debeo, ac non vnus iste ciuis Romanus illa cruce dignus, ceteri omnes simili periculo indignissimi iudicentur. Pauld ante, iudices, lacrymas in morte misera, atque indignissima auar-

Verr. 7.
iracundia
& conque-
stionem
ma.

cho.

chorum non tenebamus. Quid nunc in nostro sanguine tandem facere debemus? iam ciuicum Rom. sanguis coniunctus existimandus est. Et quæ habet in Verrem, initio actionis 2.

Agunt eum præcipitem pœnæ ciuicum Roman. quos partim securi percussit, partim vinculis necauit, partim implorantes iura libertatis, & ciuitatis in crucem sustulit. Rapiunt eum ad supplicium Dij patrij: quod iste inuentus est, qui è complexu parentum abreptos filios ad necem duceret, & parentis pretium pro sepultura liberum posceret. & cætera, quæ longè, lateque exaggerata, ad incendendam iudicum iracundiam plurimum valent. Etiam illud 4. ad Herenn. ad incitandum validum est.

ad He-
renn.

Quod si istum, Iudices, vestris sententijs liberaueritis, statim sicut à cauea leo missus, aut aliqua terribilissima bellua soluta ex catenis, volitabit, & vagabitur in foro, acuens dentes multos (an potius inultos?) in cuiusque fortunam, in omnes amicos, atque inimicos, notos, & ignotos incurans, aliorum famam depeculans, aliorum domum, atque familiam perfringens, tempubl. funditus labefactans. [Quauquam istud, nondum consummata, vt apparet, eloquentia. Mitto cætera prope innumerabilia, quæ passim occurrunt.

Innata est fermè omnibus oratoribus hæc ingenij celsitudo, sed in diuinis hominibus eò clarius elucet, quo sanctitatis armis freti, in vitia liberius inuehuntur. In quo admirabilis est, sicut in cæteris, D. Chrysostr. maiestas: quo enim spiritu dixit aduersus Eudoxiam:

Vid. Baro.

lit. 5. p. 243.

Rursum Herodias furit, rursum bacchatur, rursum ab Herode caput Ioannis iniuriâ petit abscindi: Rursum Iezabel Nabute vineam eripere satagit, & sanctum Eliam ad montes compellere. Horribilis planè oratio, quæ licet in historiam de eadè Ioannis Baptistæ diceretur, omnes tamen in Eudoxiam quæ tunc acerbissimè Ioannem Chrysostr. persequatur, dictum existimarunt. Hoc initium, quod inuenitur in oratione ab Antonio Agellio ex veteri codice decerpta, immutatam est homil. decima quinta in Matthæum, vbi his verbis exoditur: Heu me, quid agam? unde sermonis exordium faciam? quid dicam? vel quid taceam?

Cætera planè conueniunt: habent autem

amarulentam in ambitionem, & crudelitatem mulierum inuectiuam.

Quid inter agrellas feras leone sæuius? sed nihil ad mulierem. Quid draconæ atræcius? sed & hoc muliebri superauit ingenium.

[Deinde.]

Danielem leones in lacu reueriti sunt, iustum verò illum Nabuten Iazabel interfecit. *Tom. 2. h. 2.*
Cetus Ionam in ventre custo diuit; Dalila autem Sampson circumuentum illecebris, raso etiam capite deformatum, hostibus tradidit. Dracones, & aspidæ, & fera cornuta, Ioannem Baptistam in solitudine degentem, immanitatis oblitæ tremuerunt, Herodias verò eadem caput amputauit, & tanti viri mortem in pretium saltationis accepit.

Motus crescit ex comparatis, quæ superius notauimus: iam quo impetu ardentis sagittæ vibrantur in Herodem?

Adulterium Herodes committit, & in carcere pergit Ioannes; sic iudicat sedens in loco Iudicis reus, in loco vindicis, innocentie persecutor. Rogo vbi rerum facies? vbi forma? vbi pudor? vbi existimatio publici cognitoris? vbi Deus? vbi homo? vbi fas? vbi lex? vbi ipsius iura nararæ? Simul omnia iunt, Herodes, te agente, te iudicante, te viuente confusa.

Et ista, quàm grandi, & neruosa dicuntur eloquentia?

Mensa migrat in ferarum caueam: in arenam funerum Regia conuertitur: sunt de cœuinis lanienæ spectatores: mutatur furor conuiuium, fit cibus cædes, vinum transit in sanguinem. Versus est dies natalis in funebrem, ortus in occasum, cœna in homicidium. Neruorum cantus nœnias concinunt, & tragedia personat, quam omnium sæculorum intuebitur memoria.

[Quid deinde?] Ingre ditur bellua, non pælla; cruorem sicit, non choræas: discurrit per aulam imagine durtaxat muliebri fera importuna, per collum iubas spargit, non capillos, varijs torquet membra flexibus, crescit interim immanis sæuitia, fit grandis crudelitate, non corpore, fremit ore, dentibus frendet, ferrum non suscipit, sed producit.

Sed omnium planè ingenia, mordaci quadam acrimonia, stylique volubilitate superauit S. Hieronymus. Nam, vt cæteros omittam, Heluidium, Iouinianum, Vigilantium, qua oratione Rufinum veterem amicum exagitat?

Illud verò ridiculum, quod post triginta annos ad parentes se esse reuersurum iactat: homo, qui nec patrem habet, nec matrem, & quos viuentes iuuenis dereliquit, mortuos senex desiderat, nisi forte parentes militari, vulgarique sermone cognatos, & affines nominat. [Mox:] Periclitatur Roma illa, probatissima fides eius: & hic supitius, & lasulus, post triginta annos per mollissimum Flaminia iter esse venite non potest: sicque prætendit longi itineris lassitudinem, quasi triginta annis semper cucurrerit, aut biennio Aquileia sedens, præteriti itineris labore confectus sit.

[Et alio in loco.]

Hæc taces, quæ omnes flagrant, & ad illa respondes, quæ nullus inquit: Fumos quoque meos frequenter irides, eo quod similem scire me, quod nesciam, & enumeratione doctorum rude illudam vulgus. Tu videlicet flammæus, in d' fulmineus; qui in loquendo fulminas, & flammæ ore conceptas tenere non potes. Atque ut ille Barthochabas auctor seditionis Iudaicæ, stipulam in ore succensam anhelitu ventilabat, ut flammæ euomere putaretur: ita & tu nobis alter Salmonæus, omnia per quæ incedis, illustras, & nos fumosos arguis, de quibus forte dicatur, qui tangis montes, & fumigant; nec intelligis, quid fumus in Propheeta significet, locustarum, & quod pulchritudo oculorum tuorum amaritudinem fumi nostri ferre non potest.

Sed hæc eius, mel & rosa, si cum istis conferratur.

*Hieron. in
Sabin.*

At tu bonæ spei columen, excetra stimulis inflammatus, factus es mihi in arcum prauum, & contra me conuictorum sagittas iacis; inimicus tibi factus sum, vera dicens: Non doleo de maledictis: quis enim nesciat nihil nisi flagitiosum tuo ore laudari? Hoc plango, quod te ipsum non plangis, quod te non sentis mortuum; quod, quasi gladiator, paratus Libitinæ in proprium funus ornaris, &c.

Clandam riuos, si iracundiæ adhuc mulieris generositatem annotaueris.

Bunduica, Britannica fœmina, regio planè spiritu, & genere, cum aduersus Romanos exercitum ad centum & viginti hominum millia comparasset, in tribunal ex terra palustris excitatum conscendit, procerò corpore Heroïna, forma honestissima, vultu seuerò, voce aspera, capillo fuluo, & admodum promisso, versicolori tunica induta, & insigni lorica munita, tam hastam manibus ferens sic locuta est,

Πέπειθε μὲν τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ὅσον ἔλεν. *Di. l. 1. 1. 1.*
 Σεῖα τῆς δουλείας διαφέρει. [Deinde animos *in ius. p.*
 ad bellum concitans, appositè, & graui- *702.*
 ter Romanorum iniurias exaggerat:] τί μὴ
 γὰρ οὐ τῶν ἀσχιωμῶν, τί οὐ τῶν ἀλγιστῶν, δι-
 οῦπερ εἰς τὴν Βρετανίαν οὗτοι παρέκυθα, πι-
 πόνθα μὲν, &c. Mox: καὶ πόσῳ κρείττον ἦν ἀπαξ
 λαοὶ πεπράδαται μάλλον, ἢ μετὰ κενῶν ἑλευ-
 θερίας διοικῶνται κατ' ἐπὶ τοῦ λυζῶνται; πόσῳ
 δι' ἐπιφύχου, καὶ ἀπολλομένη μάλλον ἡ κεφαλὴς
 ὑποτελεῖ εἰς περιφέρει; καὶ τοὶ τί ἔστο ἔπον; οὐδὲ
 γὰρ τὸ τελευτῆσαι παρ' αὐτοῖς ἀξίμιόν ἐστιν. Ἀλλ'
 ἴσθι ὅτι καὶ ὑπερ' ἑ νεκρῶν τελέμεν. παρὰ μὲν γὰρ
 τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ τοῖς δουλοῦντάς λαοῖς
 ὁ δάνατος ἐλευθερεῖ. Ρωμαῖοις δὲ ἡ μόνη, καὶ
 νεκροὶ ζῶσι πρὸς τὰ λήμματα. Postquam
 igitur incommoda grauius enumerauit, ad-
 dit At quantò melius fuit, semel vendi, quam
 falsis nominibus libertatis singulis annis
 redimi? Quanto verò honestius generosa
 morte defungi, quam misera, & tributaria ca-
 pita circumferre. Verum quid dixi? etiam ap-
 pud Romanos, sine pensione tribui, moti
 non licet. Nostri enim omnes, quot, & quantam
 mortuorum nomine pensitemus. Quum que-
 eos, qui apud alias gentes seruitutem serui-
 unt, Moys asserat in libertatem, *soli populo Ro-*
mano mortui viuunt in quaestum. Hæc mal-
 cula. Sed quæ sequuntur omnes habent nu-
 meros grauitatis: eum Romanos infectans ait.
 καὶ ἀρα τὸ καὶ τοῦτο κακῶ δουλεύοντες,
 Citharæas, & quidem malo (quod minime Ne-
 ro audire auebat) seruiunt. Postremò:
 Μὴ γὰρ τοὶ μή μὲν μή· ὅ μ' ἔτι βασιλεύσεν
 ἡ Νερώης, ἡ Δομιτία, ἀλλὰ κείνη μὲν Ρωμαίων
 ἀδελφὰ διασκελετοῦ· καὶ γὰρ ἀξιοί τοιαύτη γυναι-
 κὶ δουλεύειν ἢς τοῦτον ἢ καὶ χρόνον ἀνέχοντα
 τὴν ἀνοδοῦσιν; tum conuersa ad Adrasten,
 καὶ καὶ τὸν δ' Ἀδραστοῦ καὶ μόνῃ παρὰ ταῖς.
 Absit enim, ut in posterum, & mihi, & vobis
 imperet *Neroïna, aut Domitia.* (Ita Nerone
 effœminatam generoso plane fastu appellat)
 sed illa plæstria dominetur populo Romano.
 Dignus est enim, qui huic mulieri seruiat,
 cuius tyrannidem, tam longo temporis spatio
 sustinet.